

Ordua eta agintarien apetak

Urtean bi aldiz ordu-aldaketa egin behar izaten dugu. Zein da aldaketa horren arrazoia? Eraginkorra al da? Leku guztietan egiten da?

GAUR8

GOGORATU

Estatu espainolean, urte osoan ordutegia ez aldatzeko aukerak gora egin du, eta Krimean, aldiz, Moskuko ordua hartu dute. Europar Batasunean, ordua aldatzea nahitaezkoa da 2001etik. Urtean bitan egiten den maniobra herritarrak nahasteko baino balio ez duen aldaketa dela esaten dute batzuek, eta ordua gehiago ez aldatzea proposatzen dute. Ordu-aldaketarik egiten ez duten leku batzuetan, berriz, neurri hori hartzearen aldeko ahotsak entzun dira, azken bolada honetan: zenbat energia aurreztuko litzatekeen ere kalkulatu omen daukate. Eztabaidak bizirik jarraitzen du.

Franklinen proposamena

Benjamin Franklin XVIII. mendeko politikari, zientzialari eta asmatzaile estatubatuarrek proposatu zuen, lehen aldiz, ordua aldatzea, baina arrakasta handirik gabe. 1784an egindako proposamenaren helburua energia aurrezte zen, eguzkiaren argia alferrik ez galtzea. Ideia horixe aipatzen dute, gaur egun ere, aldaketaren aldekoek.

Alemania izan zen, XX. mendean, ordu aldaketa ezarri zuen lehen herrialdea. 1970eko hamarkadako petrolio-krisiak eragin zuen erabakia: erregai horren salneurria laukoiztu egin zen eta argindarrarenak ere gora egin zuen. Zerbait pentsatu beharra zegoen eta horixe bururatu zitzaion garaiko alemaniar agintariei. Gauza bera egin zuten, berehala, beste herrialde askotan (gaur egun, 70en bat dira), baita frantses eta espainol estatuetan ere.

Estatu frantsesean, 1976an ezarri zuten ordu-aldaketa, energia aurreztuko zelakoan. Valery Giscard d'Estaing presidenteak hartu zuen erabakia, petrolioaren krisiak eragindako giroan. Ekologia Ministerioak orain egiten dituen kalkuluen arabera, negutegi-efektua eragiten duten gas-isurketak murriztu egiten dira ordu-aldaketari esker: 2030 arte, 100.000 tona karbono-dioxido gutxiago. Edonola ere, begirale batek baino gehiagok uste du energia aurrezteko neurri hobeak badirela gaur egun, eta ordu-aldaketa neurri zaharkitua dela.

Estatu espainoleko eztabaida

Estatu espainolean, ordu-aldaketaren inguruko eztabaida Parlamenturaino iritsi da. Aurkakoez argudio ugari jarri dituzte mahaiaren gainean, aldaketa gizakion osasunerako kaltegarria dela eta gure portaeran ere eragina duela adieraziz.

Loa kaltetzen du ordua aldatzeak, neurri horren aurkakoen arabera. "Neuroscience Letters" aldizkariak argitara emandako ikerketa bat aipatzen dute loaren kalitatea eta kantitatea kaltetzen dituela argudiatzeko. Bihar, irakurle askok nahikoa lo egin ez izana sentituko dute.

Bihotzekoak jota hiltzeko arriskua handiagoa da ordua aurreratu ondoren (eta txikiagoa udazkenean, erlojuak berriz atzera egiten duenean), loa eta gorputzaren betiko erritmoa aldatzen direlako. Alabamako Unibertsitateak 2012an egindako lan batek dio bihotzekoak izateko arriskua %10 handiagoa dela ordua aurreratu ondorengo astelehenean eta asteartean.

Lan istripuen kopuruak gora egiten du. Christopher Barnes eta David T. Wagnerrek 1983tik 2006ra arte meategietan gertatutako istripuak aztertu zituzten. Konturatu zirenez, ordua aldatu ondorengo lehenengo astelehenean istripu gehiago eta larriagoak izaten ziren, langileek asteburuan bestela baino lo gutxiago egin zutelako.

Auto-istripu gehiago izaten da. Douglas Coatek eta Sara Markowitzek ordu-aldaketaren eta zirkulazio-ezbeharren arteko lotura aztertu zuten. Ondorioztatu zuten, AEBetan urte osoan ordua aldatuko ez balute, 171 oinezko gutxiago hilko lirateke autoek harrapatuta; eta istripuetan, 195 lagun gutxiago.

Burtsak behera egiten du, bere buruaz beste egiten dutenen kopuruak gora eta eskolan azterketak egiten dituzten ikasleek nota okerragoak lortzen dituzte ordua aldatuz gero, neurri horren aurkakoez esaten dutenez.

Argudio horiek eta beste asko erabiltzen ditu Estatu espainolean ARHOE Espainiako ordutegiak arrazionalizatzaren aldeko batzordeak. Eta badirudi nahi dutena lortzeko bidean daudela.

Latinoamerikan

Uruguain, aldiz, herritarren % 71k txalotu egiten du 2006an hasitako ordu-aldaketa.

Joan den martxoaren 8an atzeratu zuten erlojua uruguaitarrek, neguko ordutegia jartzeko (kontuan hartu behar da orain udazkena hasi berria dela Hegoamerikako herrialdean). UTE argindar konpainia publikoak esan du urtean 10 milioi dolar aurrezten dituztela neurri horri esker.

Mexikoko ekialdean dagoen Quintana Roo estatuan, Mexiko hiriburuko ordu bera dute eta bertako sektore turistikoak aldatu egin nahi luke. Aldaketaren aldekoek esaten dutenez, energia aurrezteaz gain, eskaintza turistikoa ere hobetu egingo litzateke: gaur egun, neguan, arratsaldeko 5etan iluntzen du eta orduan amaitzen dira turistei begira antolatutako jarduera guztiak, Cancun eta Riviera Mayan, besteak beste. Gainera, ordua aldatuz gero, AEBetako ekialdeko bezeroen ordu bera izango lukete.

Ukrainatik Errusiara

Ordu-aldaketa bakoitzarekin, ordu-eremuen mapa ere aldatzen da, baina bestelako faktoreak ere egon daitezke mapa-aldaketa horren atzean. Krimean izan dugu horren adibiderik garbiena. Bertako Parlamentuak hilaren 17an onartu zuen Mosku Errusiako hiriburuko ordua hartzea, Ukrainakoa alde batera utzita.

Egun bat jandako uharteak

Askoz ere aldaketa ikusgarriagoa egin zuten Ozeano Bareko Samoan (200.000 biztanle inguru) eta Tokelaun (1.500 biztanle), 2011n: 24 ordu egin zituzten aurrera eta abenduaren 29tik zuzenean 31ra pasatu ziren (30etik pasatu gabe) eta 2012ari ongietorria egiten lehenengoak izan ziren. Kasu horretan ere arrazoi ekonomikoak zeuden ordua, eta eguna, aldatzeko erabakiaren atzean.

Samoako ordua XIX. mendean erabaki zen, merkataritza-harreman gehienak AEBetako Kaliforniako herritarrekin zituztenean. Baina gauzak aldatu egin ziren, eta gaur egun, Txina, Australia eta Zeelanda Berriarekin harreman gehiago dituzte, gertuago daudelako, AEBekin baino.

Egoera hori ezerosoa zen: Samoan ostirala zenean (Kalifornian bezala), Australian larunbata, eta negozioerik egiterik ez. Samoan igandea zenean, Australian astelehena. Kasu horretan ere, harremanik ez. Erlojua 24 orduz aurreratu arte, Samoa Sydney Australiako hiria baino 21 ordu geroago bizi zen, eta 3 ordu lehenago, gaur egun. Nazioarteko egun-aldaketa lerroaren beste aldera pasatu ziren aipatutako bi lekuak, arrazoi ekonomikoen eraginez.

Euskal Herria

Eguzkia goi-goian, punturik gorenean dagoenean eguerdia dela esan beharko genuke, baina gurean ordulariek ordu 2ak direla esango digute udako ordutegian. Gure ordulariak atzeratu egin beharko genituzke, eguzkiaren erritmoari eutsi nahi izanez gero. Gauza bera gertatzen da Errusiako leku gehienetan, Txinan (mendebaldean, batez ere), Argentinan, Sudanen, Tanzanian, Aljerian, Kanadan...

Britainia Handia, berriz, dagokion orduan dago. Izan ere, Londres hartu zen, bere garaian, erreferentzia moduan meridianoak erabakitzeke.

Ordu-eremu askok muga politikoei jarraitzen diete, eta zenbait kasutan, uneko egoera politikoaren arabera aldaketak jasaten dituzte. Bestalde, zenbait herrialdetan, ordua sasoiaren arabera aldatzen da, esaterako udan, energia aurrezteko».

Francoren erabakia

Francisco Franco diktadoreak, 1942an, Adolf Hitler aliatua Alemaniako agintean zegoela, Madrilen Berlingo ordu bera izatea erabaki zuelako.

Garai hartan, Bigarren Mundu Gerra hirugarren urtean zegoela, Portugalek, Britainia Handiak eta Estatu frantsesak erabaki bera hartu zuten. Begirale batzuek diote gerrak eragin zuela bazter guztietan ordu bera izatearen beharra, bonbardaketak-eta behar bezala koordinatzeko. Edonola ere, Portugalek eta Britainia Handiak atzera egin zuten gerra bukatzean, eta gaur egun, Euskal Herrian baino ordubete «geroago» bizi dira, baina neguan eguzki-orduarekin bat eginda. Guri dagozkigun bi estatuek Berlingo orduari eutsi zioten.

“The New York Times” egunkariak Estatu espainoleko egoera aztertu berri du.

«Espainiak, gaueko 10etako afarien herrialdeak, bere ordularia berrabiatzeko garaia iritsi ote den galdetzen dio bere buruari», diote New Yorkeko kazetakoek. Geroago afaltzen da bertan, beste inon baino geroago izaten dira telebistako programarik ikusienak, prime time-a alegia, iluntzeko 8ak arte lanean egoteko joera oso hedatuta dago...

Egunkariak eranstean du Mariano Rajoyren Gobernua ordua aldatzearen alde dagoela, Londreskoa hartzeko. Aste honetan bertan ezagutzera eman den inkesta baten arabera, Estatuko herritarren % 68,4k bat egiten du aldaketa horrekin. Opinea Institutuak egindako inkestak dioenez, gizonen artean aldeko joera handiagoa da (%72) emakumeen artean baino (%64).

Txinako kasua

Edonola ere, Txinako mendebaldean dagoen Xinjiang probintzian, eguzki-orduaren eta erlojuaren arteko aldea askoz ere handiagoa da: lau ordukoa. Izan ere, Asiako herrialde erraldoi hartan ordu bakarra dute, Pekin hiriburukoa, hau da, uigur herriaren lurraldetik 4.000 kilometrora dagoen lekukoa. Begirale batzuek diotenez, Txinako agintariek herritarren kontrol politikoa indartu nahi dute, 1.350 milioi laguni gosaltzeko, telebistan berriak ikusteko eta afaltzeko ordu bera ezarriz.

Jose Angel Oria

GAUR8

Esaldiak berriatzi

Zenbat energia aurreztuko litzatekeen ere kalkulatu omen daukate.

Badirudi _____ .

1784an egindako proposamenaren helburua energia aurrezte zen.

_____ zuen _____ .

Gas-isurketak murriztu egiten dira ordu-aldaketari esker.

_____ dela _____ .

Begirale batek baino gehiagok uste du energia aurrezteko neurri hobeak badirela gaur egun.

_____ ustez, _____ .

Bihotzekoak jota hiltzeko arriskua handiagoa da ordua aurreratu ondoren.

_____ areagotu _____ .

Neurri horren aurkakoek esaten dutenez, burtsak behera egiten du.

_____ aurkakoen _____ .

Mexiko hiriburuko ordu bera dute eta bertako sektore turistikoak aldatu egin nahi luke.

_____ aldekoa _____ .

Setan iluntzen du eta orduan amaitzen dira turistek begira antolatutako jarduerak guztiak.

_____ batera _____ .

Asiako herrialde erraldoi hartan ordu bakarra dute, Pekin hiriburukoa.

_____ baino _____ .

Txinako agintariek herritarren kontrol politikoa indartu nahi dute.

_____ indartzeko _____ .

Komentatu lagunen batekin:

Zuri zer iruditzen zaizu ordua aldatzea?

Eragiten al zaitu? Eta zure ingurukoei?

Kongresuan aurkeztu omen dute ordu bete atzeratzeko proposamena. Ados zaude?

Zein ordutegi nahiago duzu, udakoa ala negukoa?

Hemen daukazu orduaren eta eguzki-orduaren arteko aldea adierazteko egindako mapa.

Komentatu.